

Еманюел Карер - „Царството“

През тази пролет участвах в написването на сценария на един телевизионен сериал. Ето накратко сюжета: една нощ в малък планински град мъртвите се завръщат от небитието. Не се знае защо, нито защо точно тези мъртви. Самите те не знаят, че са мъртви. Откриват го в уплашения поглед на хората, които обичат, които са ги обичали и до които искат отново да заемат мястото си. Не са зомбита, не са призраци, не са вампири. Не сме във фантастичен филм, а в самата реалност. И най-сериозно си задаваме въпроса: да допуснем, че това невъзможно нещо *наистина* се случи. Какво би станало тогава? Ако, влизайки в кухнята сутринта, заварите дъщеря си, починала преди три години, да си приготвя купичка с мюсли и да се бои да не ѝ се карате, защото се е прибрала късно снощи, без никакъв спомен какво се е случило предишната нощ, как ще реагирате? И по-точно, какви конкретни жестове ще направите? Какви думи ще произнесете?

Отдавна не пиша художествена литература, но мога да разпозная силната творба, когато ми я предложат, и тази бе най-силната, предлагана ми в кариерата ми на сценарист. В продължение на четири месеца работих с режисьора Фабрис Гобер всеки ден, от сутрин до вечер, изпълнен с ентузиазъм и често с почуда пред ситуациите, които измисляхме, и чувствата, които се опитвахме да внушим. После отношенията ми с възложителите се влошиха. Двайсет години по-възрастен съм от Фабрис и по-трудно от него понасях непрекъснато да ме изпитват младоци с тридневна брада, които можеха да ми бъдат синове и отегчено се мусеха на написаното от нас. Голямо бе изкушението ми да им кажа: „Щом толкова добре знаете какво трябва да се направи, момчета, направете го сами“. Поддадох му се. Въпреки мъдрите съвети на жена ми Елен и на агента ми Франсоа отказах да проявя смирение и затръшнах вратата след себе си в средата на първия сезон.

Съжалих за жеста си няколко месеца по-късно, на една вечеря, на която бях поканил Фабрис и главния оператор Патрик Блосие, снимал филма ми „Мустакът“. Бях сигурен, че Патрик е идеалният избор и за снимките на „Възкресените“, сигурен, че с Фабрис ще се разбират чудесно, и точно така стана. Но като ги слушах онази вечер на кухненската маса да говорят за подготовката на сериала, за историите, измислени от нас двамата в кабинета ми, стигнали вече до етапа избор на декори, на актьори, на техници, усещах почти физически как се задвижва огромната и вълнуваща машина на филмопроизводството и си казвах, че и аз трябваше да участвам в приключението, че не участвам по моя собствена вина. И изведнъж се натъжих, натъжих се като Пийт Бест, в продължение на две години барабанист на малка ливърпулска банда, наречена „Бийтълс“, напуснал я точно преди сключването на първия ѝ звукозаписен договор и, предполагавам, прекарал в съжаления остатък от живота си. („Възкресените“ пожънаха световен успех и съвсем наскоро получиха международната награда „Еми“ за най-добър сериал в света.)

Много пих на онази вечеря. Опитът ме е научил, че е по-добре да не се разпростираш върху това, което пишеш, докато не си приключил с писането, и особено ако си пиан – тези екзалтирани изповеди винаги се заплащат с поне една безплодна седмица. Но онази вечер, несъмнено за да преборя яда си, да покажа, че и аз от своя страна правя нещо интересно, разказах на Фабрис и Патрик за книгата за първите християни, която пишех вече от няколко години. Бях я зарязал, докато се занимавах с „Възкресените“, и току-що отново се бях заловил с нея. Разказах им я така, както се разказва сериал.

Действието се развива в Коринт, Гърция, към 50 година след Христа, но никой, разбира се, не подозира, че живее „след Христа“. В началото пристига един пътуващ проповедник, който отваря скромна тъкаческа работилница. Без да се отделя от тъкаческия си стан, този, когото по-късно ще нарекат свети Павел, изплита мрежата си и полака-лека я разпростира върху целия град. Плешив, брадат, изтерзан от внезапните пристъпи на тайнствена болест, той разказва с тих и обсебващ глас историята на пророк, разпънат на кръст двайсет години по-рано в Юдея. Твърди, че този пророк се е завърнал от мъртвите и че това завръщане от мъртвите е предвестник на нещо огромно, на едновременно радикална и невидима мутация на човечеството. Заразата действа. Последователите на странната вяра, която Павел разпространява сред простолюдието на Коринт, скоро започват да смятат самите себе си за мутанти, приели образа на приятели, на съседи – неоткриваеми мутанти.

Очите на Фабрис заблестяват.

– Така, както го разказваш, все едно че чета Дик!

Докато пишехме, често се позовавахме на автора на научнофантастични романи Филип К. Дик. Усещам, че публиката ми е завладяна от сюжета, и повтарям, че да, също като у Дик. И тази история от началото на християнството е също като „Възкресените“. Разказаното във „Възкресените“ са последните дни, които учениците на Павел са били убедени, че ще изживеят, когато мъртвите ще се надигнат и ще настъпи Страшният съд. Около това стъписващо събитие – възкръсването, се образува общност от парии и избраници. Това е историята на нещо невъзможно, което все пак настъпва. Вълнувам се, изпразвам чаша след чаша, настоявам и гостите ми да пият, и тогава Патрик казва нещо, всъщност свършено банално, но което ме поразява, защото се усеща, че му е дошло наум неочаквано, че не се е бил сетил за него дотогава и че е учуден, задето се сеща сега.

Ето какво казва. Странно е, като помислиш, че хора нормални, интелигентни могат да повярват в нещо толкова безумно като християнската религия, от съвсем същия род като гръцката митология или детските приказки. В древните времена, да приемем – хората са били лековерни, науката не е съществувала. Но днес! Ако някой днес вярва в истории за богове, които се превръщат в лебеди, за да прелъстяват смъртните, или в принцеси, които целуват жаби и ги преобразяват в чаровни принцове, всички ще кажат: той е луд. Но много хора вярват в не по-малко налудничавата история, без да минават за луди. Дори когато не споделяме вярванията им, ги вземаме съвсем на сериозно. Те имат социална роля, не толкова важна като в миналото, но уважавана и като цяло положителна. Прищявката им съществува съвместно с напълно разумни дейности. Президентите на републиката се отнасят към шефовете им най-почтително. Странно е все пак, нали?

2

Странно е, да, и Ницше, от когото чета по няколко страници всяка сутрин в кафенето, след като закарам дъщеря ми Жана на училище, изразява същото удивление като Патрик Блосие със следните думи:

„Когато някоя неделна утрин чуем старите камбани да ръмжат, неволно си задаваме въпроса; възможно ли е! Та това се отнася до един разпнат преди две хиляди години евреин, който казвал, че е син Божи. Доказателство за подобно твърдение липсва. Един бог, който създава деца от смъртна жена, един мъдрец, който подканя към бездействие, който не иска човекът да е съдник, а насочва вниманието му към знаменията, вещаещи предстоящата гибел на света; справедливост, която приема невинния като заместителна жертва; някой, който кара последователите си да пият кръвта му; молитви за сбъдване

на чудеса; грехове, извършени към Бога, изкупени пак чрез Бога; страх пред едно отвъд, входът към което е смъртта; формата на кръста като символ на време, когато предназначението и позорът на кръста са вече непознати. Какъв ужасяващ хлад лъха от всичко това, като от гроба на прастаро минало! Дали да вярваме, че в подобно нещо все още се вярва?“

Да, вярва се. Много хора вярват. Когато отиват на църква, те рецитират своето „Верую“, всяко изречение от което е обида за здравия разум, при това го рецитират на родния си език, който се предполага, че разбират. Баща ми, който ме водеше на маса в неделя, когато бях малък, съжаляваше, че службата не е на латински, от консерватизъм и защото, спомням си фразата, „на латински не разбирахме, че е толкова глупаво“. Можем да се успокоим, като си кажем: ама те вярват в това не повече, отколкото в Дядо Коледа. Това е част от наследство, от вековни и красиви обичаи, към които са привързани. Като ги увековечават, те провъзгласяват връзката – с която трябва да се гордеем – с духа на катедралите и музиката на Бах. Те шепнат молитвата си, защото така се прави, както ние, глупчовците, за които курсът по йога в неделя замени ходенето на църква, мърморим някаква мантра, по примера на треньора ни, преди да се заемем с практиката. А с мантрата, между другото, пожелаваме да вали дъжд в точно определено време и всички хора да живеят в мир, което несъмнено е неосъществимо, но не обижда разума, и това е голямата разлика с християнството.

Обаче сред вярващите, покрай тези, които се опияняват от музиката, без да ги е грижа за текста, сигурно има и такива, които го произнасят с убеждение, с разбиране, след зрял размисъл. Ако ги попитате, ще отговорят, че *наистина* вярват – вярват, че преди две хиляди години един еврейин се е родил от утробата на девственица, възкръснал е три дни след като е бил разпънат и някой ден ще се върне да съди живите и мъртвите. Ще отговорят, че поставят тези събития в сърцето на живота си.

Да, определено е странно.